

Delo, 9.2.2023

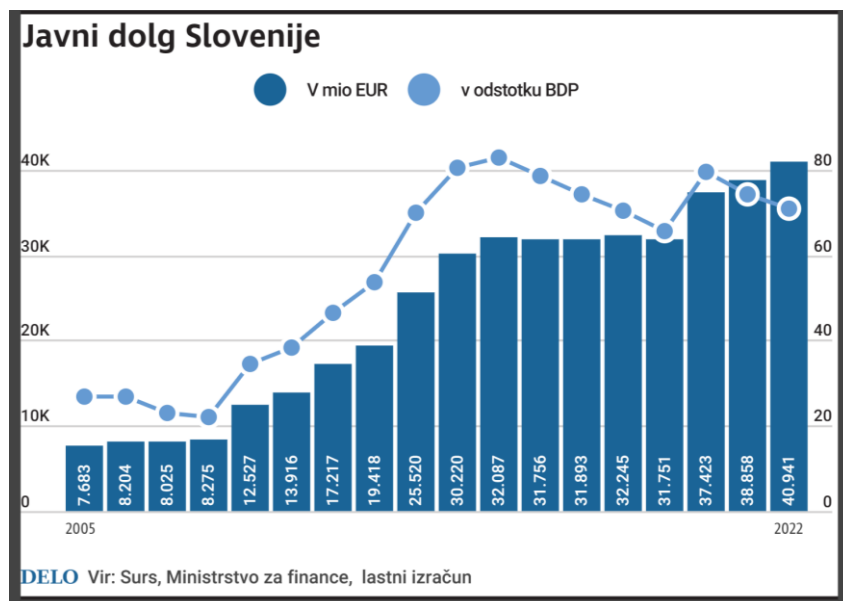
Karel Lipnik: Zadolževanje nam odnaša razvoj

Za obresti na leto plačamo kot za drugi tir. Z obrestmi za letošnji primanjkljaj bi lahko zgradili eno hidroelektrarno vsako leto.



Stroški za obresti se bodo opazno povečali. Slovenija zanje že zdaj plača toliko, kot je vrednost glavnih del na drugem tiru in dvakratnik vrednosti vzporednega tira na novi trasi med Divačo in Koprom.

Če bi Slovenija v preteklosti bolj skrbela za vzdržnost javnih financ, bi se lahko zdaj vsako leto lotila projekta investicijske velikosti drugega tira. Ob pompozni napovedi velikih sprememb plačnega sistema, sanacije zdravstva in prenove zdravstvenega sistema, pokojninske reforme, dolgotrajne oskrbe, gradnje stanovanj se postavlja vprašanje, kje bo država našla sredstva za vse te projekte in čemu vse se bomo morali zaradi njih odpovedati.



Obresti, ki jih na leto Slovenija plača za javni dolg, pa so primerljive z vrednostjo največjega investicijskega projekta, ki se ga Slovenija loti enkrat ali dvakrat na desetletje. Obresti nam tak znesek odnesejo vsako leto. Le malokdo si predstavlja, kaj pomeni 41 milijard evrov javnega dolga. Tudi 3,3 milijarde evrov letošnjega proračunskega primanjkljaja je težko predstavljava številka. Kaj pa, če povemo, da se bo javni dolg na prebivalca letos povečal za približno eno povprečno neto plačo in dosegel 21.000 evrov?

120 mio €

na leto bo Slovenija plačala zgolj za obresti na dolg za pokrivanje letošnjega primanjkljaja

Skoraj zanesljivo bo že rebalans letošnjega proračuna pokazal, da država sredstva, prvotno namenjena blaženju energetske krize, prerazporeja v te projekte, s tem pa v splošno porabo, ki bo srednjeročno ogrozila stabilnost javnih financ. Letošnji primanjkljaj ožjega državnega proračuna bo znašal 3,314 milijarde evrov, pri čemer je država kar 2,5 milijarde evrov proračunskih izdatkov postavila v rezerve za še neopredeljeno porabo (pretežni del naj bi bil porabljen za blaženje učinkov visokih cen energentov).

114 mio €

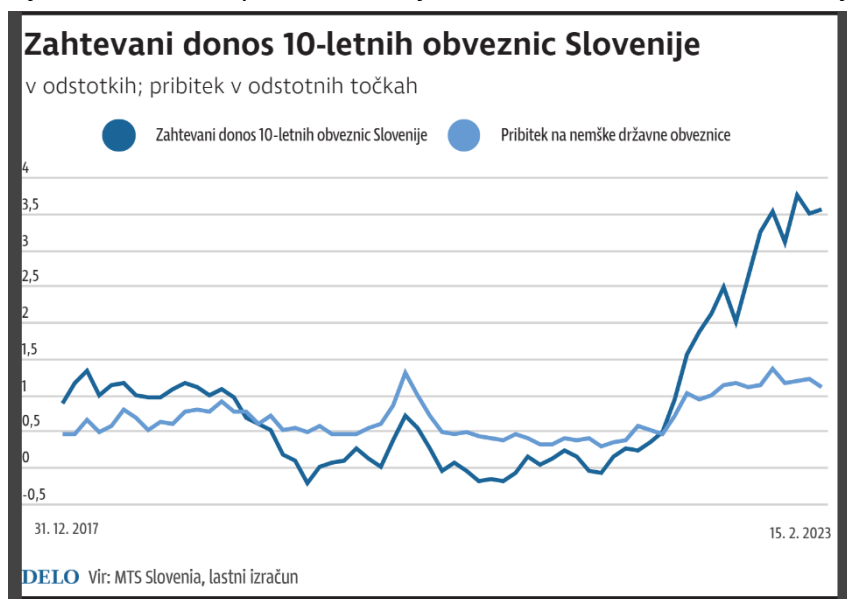
znaša ocena investicije HE Mokrice, ki že leta čaka na začetek gradnje

Javni dolg Slovenije je konec lanskega leta dosegel okoli 41 milijard evrov, kar je okoli 71 odstotkov BDP. V znesku se je opazno povečal za dobri dve milijardi evrov, relativno – merjeno v deležu BDP – pa se je opazno zmanjšal za okoli 3,7 odstotne točke BDP.

Zvišanje obresti razgalilo breme dolga

Podobno kot lani se bo javni dolg gibal tudi letos. Sodeč po letošnjem načrtu zadolževanja, se bo Slovenija letos zadolžila za okoli pet milijard evrov, pri čemer mora 1,5 milijarde evrov tudi vrniti. Javni dolg se bo tako vrednostno povečal za 3,45 milijarde evrov in na koncu leta znašal okoli 44,4 milijarde evrov. Tudi merjeno v deležu BDP, za izračun smo uporabili septembrsko gospodarsko napoved Umarja, se bo nekoliko povečal in znašal 71,7 odstotka BDP.

Zvišanje zadolženosti je problematično iz več razlogov. Prvič, glede na splošne gospodarske razmere in razmere na trgu dela bi morala imeti Slovenija bistveno bolj uravnotežen proračun in posledično bi se moral tudi javni dolg vsaj relativno zmanjševati. Predvsem pa je treba opozoriti, da bodo davčni prihodki letos rekordni in da je stopnja brezposelnosti izjemno nizka. To pa kaže na hujše strukturne težave slovenskih javnih financ.



Bolj jasno povedano, ob poslabšanju razmer bi lahko zmanjkalo denarja tudi za pokojnine ali plače javnih uslužbencev. Ti dve vrsti odhodkov predstavljata okoli 45 odstotkov celotne javne porabe.

Prevelika poraba in velik javni dolg pa imata tudi sicer opazne posledice, ki se Sloveniji še kako poznajo. Povprečna obrestna mera slovenskega javnega dolga zdaj znaša zelo skromnih 1,8 odstotka. Kljub temu pa je širša država lani za obresti porabila okoli 665 milijonov evrov davkoplachevalskega denarja. Po eni strani je to najmanjši znesek plačanih obresti po letu 2012 in lansko leto je bilo tudi zadnje, ko se je proračunsko breme financiranja javnega dolga zmanjšalo. Letos bo breme obresti v proračunu še podobno lanskemu, nato pa se bo začelo hitro vzpenjati. Sloveniji je namreč v preteklih sedmih letih kljub naraščanju javnega dolga uspelo zmanjševati strošek financiranja (obresti) zaradi izjemno poceni zadolževanja. A tega obdobja je konec.



[Fiskalni svet: Država letos načrtuje rekordno rast porabe](#)

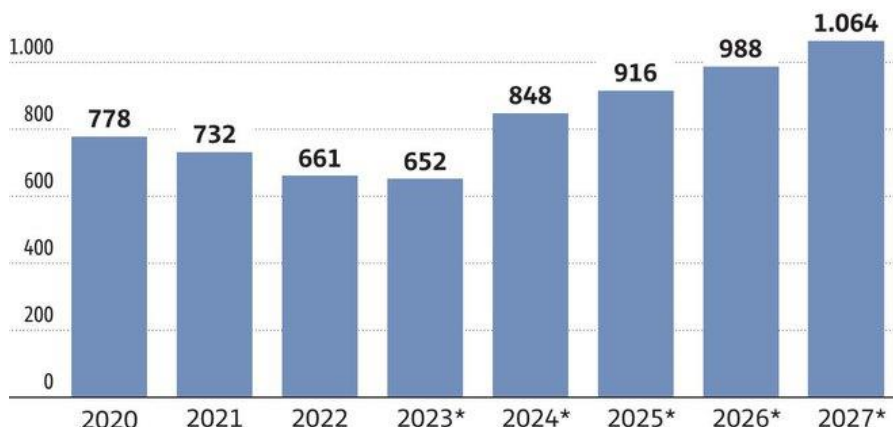
Že letošnja zadolžitev za potrebe financiranja primanjkljaja državnega proračuna bo Slovenijo prihodnje leto stala okoli 120 milijonov evrov, ki jih bo morala odšteti za obresti letošnje zadolžitve. V sklopu javnih financ se to morda ne zdi veliko. Toda s tem zneskom bi država lahko postavila elektrarno na spodnji Savi. Ocenjena vrednost naložbe v HE Mokrice, ki še čaka na začetek gradnje, znaša 114 milijonov evrov. Približno takšna je tudi investicijska vrednost druge cevi predora Karavanke. Opozarjamo, to je zgolj strošek financiranja letošnjega primanjkljaja, ki pa ga bo Slovenija morala plačevati vsako leto.

V štirih letih strošek v vrednosti Teša

Toda država letos refinancira še obrok poceni zadolževanja z bistveno dražjim. Skupaj bo tako za pet milijard evrov nove zadolžitve na leto plačevala okoli 175 milijonov evrov. Za 1,15 milijarde evrov dolga, ki ga mora Slovenija vrniti letos, je na leto plačevala zgolj 7,7 milijona evrov obresti, kažejo naši izračuni. To jasno pove, kako močno so se spremenile razmere na finančnih trgih in zakaj je toliko bolj pomembno, da ima Slovenija uravnotežene javne finance.

Plačila obresti za javni dolg

v milijonih evrov



* v izračun smo vključili učinke predvidenega primanjkljaja v letih 2023 in 2024

DELO Vir: Bilten MF, lastni izračun

Kot že omenjeno, obresti za javni dolg trenutno znašajo okoli 665 milijonov evrov. Za primerjavo, nadgradnja drugega tira med Divačo in Koprom bo stala okoli 300 milijonov evrov. Seveda velja opozoriti, da se Slovenija na širitev skrbno pripravlja, začetek širitve drugega tira v dvotirno železniško povezavo pa je predviden šele leta 2027. Takrat bo letni strošek obresti, ki jih Slovenija plačuje za javni dolg, že presegel milijardo evrov.

Težava je tudi, da kar 93 odstotkov slovenskega dolga kupijo tuji institucionalni vlagatelji. Obresti, ki jih država plača za javni dolg, gredo tako v tujino in Slovenija bo tako ob premoženje v vrednosti investicije zloglasnega šestega bloka Termoelektrarne Šoštanj. Res je sicer, da je trenutno približno tretjina javnega dolga v lasti Banke Slovenije, ki je odkupovala državne obveznice, a to je prehodnega značaja, saj se program končuje.